

«ΑΘΩΕΣ»

Της κ. Λιλίαν Χέλμαν

ΘΕΑΤΡΟΝ - ΘΙΑΣΟΣ ΚΑΤΕΡΙΝΑΣ ΑΝΔΡΕΑΔΟΥ

Είς τὸ θέατρον τῆς κ. Κατερίνας Ἀνδρέαδου ὁ καλὸς θιάσος τῆς τόσοσ συμπαθοῦς καλλιτέχνιδος ἔδωκε τὸ θράδυ τῆς περασμένης Τρίτης τὴν πρώτην τοῦ «ρεαλιστικοῦ» — ὅπως το θέλει τὸ πρόγραμμα — «ἀριστουργήματος» τῆς Ἀμερικανίδος Λιλίαν Χέλμαν: «ΑΘΩΕΣ». Εἰς ἓνα παρθεναγωγεῖο, τὸ ὅποιον μὲ χίλια θάσανα καὶ στερήσεις καὶ μὲ τὴν ὑποστήριξιν τῆς πλουσίας γραιας κυρίας Ἀμελίας Φίλφορντ (Χρηστίνα Καλογερίκου) ἔστησαν στὰ πόδια του καὶ τὸ ἔφεραν ὥστε νὰ εὐήμερῃ αἱ δύο παιδικές φίλες Κάριν Ράιτ (Κατερίνα Ἀνδρέαδου) καὶ Μάρθα Ντούμπ (Λέλα Ἡσαΐα) μένουσιν ὡς οἰκότροφοι μαζί μὲ τὶς ἄλλες μαθητρίαι, ἡ Μαίρη Τίλφορντ (Θάλεια Καλλιγιά) καὶ ἡ Ροζαλία Ουέλλεξ (Νίνα Βαρβέρη). Ἡ Μαίρη Τίλφορντ, ἔγγονή (πολυαγαπημένη, πολυχαϊδεμένη, καὶ συνεπῶς πολὺ κακομαθημένη, διεστραμμένη, μὲ κακὸ φυσικὸ ἐπὶ πλεον) τῆς γρηγῆς Τίλφορντ εἶνε ἓνα βρωμοθήλυκο. Ψεύτρα, κακιά, ἐννοεῖ μὲ τὸ στανιὸ νὰ μὴ καταλαβαίνουσι τὶς βρωμιές τῆς καὶ γίνεται θηρίο ὅταν δὲν μπορῇ νὰ ξεγελάσῃ τὶς δασκάλας τῆς ἢ τὸ γιατρὸν ζάδελφό τῆς Τζόε (κ. Ἀποστολίδης) πού ἄλλωστε πρόκειται νὰ παντρευθῇ τὴν Κάριν, μὲ τοὺς ψεύτικους καρδιόπουνους καὶ τὶς πιὸ ψεύτικας λιποθυμίας πού ὑποκρίνεται γιὰ νὰ γλυτώσῃ ἀπὸ τὶς τιμωρίας. Μιὰ γρηγὰ θεία τῆς δευτέρας ἀπὸ τὶς δασκάλας, τῆς Μάρθας, μένουσα στὸ οἰκοτροφεῖο καὶ ἀποβαίνουσα ἀνυπόφορη (εἶνε παλῆτ ἠθοποιὸς γεμάτη λότητες) ὅταν τῆς λέγῃ ἡ ἀνεψιά τῆς ὅτι πρέπει νὰ φύγῃ ἀπὸ τὸ οἰκοτροφεῖο, γίνεται θηρίο καὶ στὸν σχετικὸ καυγᾶ φωνάζει στὴν ἀνεψιά τῆς ὅτι ζηλεύει πού θὰ παντρευθῇ ἡ φιλενάδα τῆς τὸν Τζόε γιὰτὶ ἔχει γι' αὐτὴν ἀγάπη παράξενη, γιὰτὶ τέτοια ἦταν μὲ τὶς φιλενάδες τῆς ἀπὸ μικρῆ. Δυὸ κορίτσια (Λώρη καὶ Ξανθάκη) πού κρυφακοῦν πτωσ ἀπὸ τὴν πόρτα τὰ λέν αὐτὰ τὰ λόγια στὴ διαβολικὴ Μαίρη, ἡ ὁποία τὸ σκᾶ ἀπὸ τὸ σχολεῖο, πηγαίνει στὴς γιαγίας τῆς, διηγεῖται φοβερά πράγματα γιὰ τὰ ὅσα γίνονται στὸ σχολεῖο πού τάχα τὰ «εἶδε» καὶ τὰ «ἄκουσε» γινόμενα ἀπὸ τὶς δυὸ δασκάλας τῆς πού ἔτσι ἡ κυρία Τίλφορντ, ἀμέσως, τὶς δικάζει καὶ τὶς καταδικάζει ὡς ἐνοχες τῶν γνωστῶν ἀνωγαλιῶν πού ἀπεδόθησαν εἰς τὴν Σαπφῶ στὴν ἀρχαιότητα ἀδικώτατα ἐπίσης ὅπως θέλει ἡ νεωτέρα ἐπιότημη.

Ἡ γρηγὰ Τίλφορντ ἀμέσως — σύμφωνα μὲ ἐκεῖνο πού νομίζει καθήκον τῆς — σπεύδει νὰ εἰδοποιήσῃ τὶς φίλες τῆς ὅλες ν' ἀποσύρουσι τὰ παιδιὰ τῶν ἀπὸ τὸ οἰκοτροφεῖο τὸ ὅποιον ἐρημῶνεται, ὅταν δὲ αἱ δύο κακώτατες δασκάλας, μαζί μὲ τὸν Τζόε, φθάνουσι στὸ σπίτι τῆς ζητοῦσαι ἐξηγήσεις ἡ γρηγὰ κυρία εἶνε ἀσυγκίνητη. Μὲ χίλια θάσανα ἐπιτρέπει νὰ κληθῇ ἡ Μαίρη διὰ νὰ ἐξετασθῇ καὶ ἡ ἐξέτασις ἀποκαλύπτει ὅτι ψέματα εἶχε πῆ πὼς εἶδε ἀπὸ τὴν κλειδαρόφυρα, διότι ἡ κάμαρα τῆς Κάριν δὲν ἔχει κλειδαριά. Λέγει τότε ὅτι ὅλα ὅσα εἶχε πῆ πὼς εἶχε δῆ ἡ ἴδια τὰ εἶχε δῆ μιὰ συμμαθήτριά τῆς ἡ Ροζαλία (ἴσα-ἴσα φιλοζενουμένη στὸ σπίτι τῆς Μαίρης τὸ θράδυ ἐκεῖνο) καὶ τῆς τὰ εἶχε πῆ, αὐτὴ δὲ εἶχε ἰσχυρισθῇ πὼς τὰ εἶχε δῆ μόνη τῆς ἀπὸ τὴν κλειδαρόφυρα διὰ νὰ μὴ ἰπλέξῃ τὴ Ροζαλία. Καλεῖται ἡ Ροζαλία ἡ ὁποία τὰ ἀρνεῖται ὅλα στὴν ἀρχὴ ἀλλὰ τέλος ἐπιβεβαιώνει μὲ σπαρακτικὴ φωνὴ τὴν ἀλήθειαν τῶν ὄσων ψευδῶν ἐβεβαίωσεν ἡ Μαίρη. Τὸ διαβολοθύληκο κρατεῖ τὴν Ροζαλία καὶ τὴν ἐκβιάζει χάρις εἰς τὴν κλοπὴν ἐνὸς βραχιολιοῦ πού ἔχει γίνεσι στὸ σχολεῖο, κλοπὴν πού τὴν ἔχει κάνει ἡ ἴδια ἡ Μαίρη ἀλλὰ πού φοβερίζει τὴ Ροζαλία ὅτι θὰ τὴν ἀποδώσῃ σ' αὐτὴν καὶ ἔτσι «θὰ τὴν φυλακίσουσι οἱ ἀστυνόμοι». Ἡ γρηγὰ κυρία Τίλφορντ δὲν κλονίζεται διόλου στὴν πεποίθησίν τῆς γιὰ τὴν δῆθεν ἀλήθειαν τῶν καταγγελιῶν τῆς ἀνεψίας τῆς αἱ δύο δασκάλας χάνουσι τὴν ἐπὶ δυσφημῆσιν δίκην πού ἐκίνησαν ἐναντίον τῆς κυρίας Τίλφορντ, βρίσκονται σὲ ἀπόγνωσι, ἡ Κάριν ἀντιλαμβάνεται ὅτι καὶ ὁ ἀρραβωνιαστικὸς τῆς εἰς τὸ βάθος τὴν θεωρεῖ ἔνοχη γιὰ ὅτι τῆς ἀπεδόθη καὶ περήφανη, τὸν ἀπομακρύνει ἂν καὶ τὸν λατρεύῃ, ἡ Μάρθα τέλος ἀντιλαμβάνεται ὅτι ἂν ἡ φίλη τῆς Κάριν εἶνε «ἀθῶα καὶ καθαρῆ» ἡ ἴδια εἶνε «ἀθῶα ἀλλὰ βρωμισμένη» διότι πράγματι, ὅπως τώρα τὸ καταλαβαίνει ἀνέκαθεν «ἔτσι» ἀγαποῦσε τὴν Κάριν καὶ αὐτοκτονεῖ. Ἀμέσως μετὰ τὴν αὐτοκτονία καταφθάνει ἡ κυρία Τίλφορντ. Ἐχουσι ἀνακαλύψει στὸ σπίτι τὸ «κλεμμένον βραχιόλι» καὶ ἔχουσι μάθει ὅλη τὴν ἀλήθειαν γιὰ τὴν τρομακτικὴν συκοφαντίαν πού ἐσκάρωσεν ἡ Μαίρη. Ἡ κυρία Τίλφορντ ἔχει δῆ τὸν δικαστὴ, θὰ ξαναγίνῃ ἡ δίκη, θὰ δοθῇ ἐκ μέρους τῆς δημοσίας συγγνώμη, ἀποζημιώσεις, τὰ πάντα. Ἀλλὰ πλέον εἶνε ἀργά. «Κι' ὁμως ὁ καιρὸς εἶνε τόσο ὠραῖος ἀπόψε» λέγει κυττάζουσα ἀπὸ τὸ παράθυρο πρὸς τὰ ἐξω συντριμμένη γιὰ τὴν φοβερὴν καταστροφὴν πού ἐδημιούργησαν τὸ ψέμα καὶ οἱ ἄνθρωποι, ἡ Κάριν. (Αὐλαΐα).

Αυτό είναι το έργο. Μία πρώτη και μία δεύτερη πράξις περίφημες (πρὸ πάντων ἢ δευτέρῃ) γραμμένες προφανῶς με μαεστρία καὶ ἀπο συγγραφέα πού γνωρίζει περίφημα τίς ποιταγωγικές λεπτότητες ὅλες καὶ γιὰ τὸν ὁποῖον τὸ δύσκολο αἰνίγμα τῆς ψυχολογίας τοῦ κοριτσιοῦ — μαθήτριας ἐσωτερικῆς σὲ παρθεναγωγεῖο καὶ μάλιστα ἀμερικάνικο καὶ ἐπαρχιακό, δὲν ἔχει μυστήρια. Στὴν τρίτη πράξι ὁμοῦς ἡ συγγραφεὺς παραστρατεῖ σὲ θέμα γενικώτερων ἠθικοψυχολογικοκοινωνικῶν περιπετειῶν καὶ συναισθημάτων πού ὁ χειρισμὸς τῆς εἶνε ὀλοφάνερα πολὺ ἀνώτερος ἀπὸ τίς δυνατότητές τῆς. Ἀποτέλεσμα: Ἡ τρίτη πράξις ἐμφανίζεται σάν ἓνα ἔργο ἄλλο, δεύτερο, ξεχωριστὸ ἀπὸ τίς δύο πρώτες πράξεις καὶ τὸ δικό τους θέμα. Ἡρώες καὶ ἡρωίδες εἶνε ἀνθρωποὶ ἀρρωστοὶ, τριχοτομοῦντες τὴν τρίχα, ἀκατανόητοι, τόσο ὥστε καταντᾶ τὰ παθήματα τὰ των νὰ μας ἀφήνουν ἀσυγκίνητους. Αἱ δύο δασκαλίτρες — ἀναφέρω μόνον μιά παραξενιά ἀπὸ τίς πολλές — κἀθονται κλεισμένες σὲ σχολεῖο ἐπὶ ὀκτῶ μέρες. Ντρέπονται νὰ θυγούν ἔξω καὶ ἀγωνιοῦν. Ἐν τούτοις ὅταν κτυπᾶ τὸ τηλέφωνο δὲν πηγαίνουν νὰ δοῦν ποιὸς τηλεφωνεῖ ἀν καὶ περιμένουν τὸν Τζόε καὶ ἀποροῦν πῶς δὲ φάνηκε καὶ εἶνε φυσικό, φυσικώτατο νὰ φαντασθῶν, ἀκούοντας τὸ τηλέφωνο ὅτι αὐτὸς ἴσως εἶνε ὁ τηλεφωνῶν. Τέλος τὸ τηλέφωνο ἐπιμένει καὶ ἡ Κάριν πηγαίνει ἀλλὰ μόνον διὰ νὰ θάλῃ σὲ τραπεζὶ τὸ ἀκουστικὸ ὥστε νὰ παύσῃ νὰ ἀκούεται τὸ κουδούνισμά του. Ἐτσι ἡ κυρία Τίλφορντ πού ἐν τῷ μεταξὺ τίς ζητεῖ γιὰ νὰ τοὺς πῆ ὅτι θρέθηκε ἡ ἀλήθεια, δὲν κατορθώνει νὰ τίς πάρῃ διότι ἀλλοιῶς δὲν θὰ ἦτο δυνατόν νὰ γίνῃ... τὸ δράμα. Ἐν τῷ μεταξὺ ὁμοῦς ἡ κ. Τίλφορντ ἔρχεται σὲ σπῆτι ἢ ἴδια καὶ ὅταν κάποιον παιδί φέρῃ σὲ τίς δύο δασκαλίτρες κάποια τροφίμα ἔρχεται, βλέπει — καὶ τοὺς τὸ λέγει — «ἓνα αὐτοκίνητο ἔξω στὴν πόρτα». Ἀδιάφορο αἱ δύο δασκαλίτρες δὲν αἰσθάνονται καμμία περιέργεια καὶ ὅταν ὁ Τζόε ἔρχεται, δὲν βλέπει τὸ αὐτοκίνητο ὅπως δὲν τὸ βλέπει καὶ ἡ Ἀμέλια πρωτῆτερα ἀπὸ αὐτόν. Ὅταν θὰ μπῆ ἡ κυρία Τίλφορντ θάμάθωμε (ἀπὸ τὴν Ἀγάθη τὴν γρηὰ καμαριέρα τῆς) ὅτι ἀπελπισθεῖσα νὰ τίς πάρῃ τηλεφώνι-

(Συνέχεια εἰς τὴν 4ην σελίδα)

(Συνέχεια ἐκ τῆς 1ης σελίδος)
κῶς ἔχει ἔλθει (καὶ περιμένει ὥρα πολλή ἀπ' ἔξω). Περίφημο σὲ τίς τρεῖς τοῦ πρώτες εἰκόνες τὸ ἔργο τραβιέται ἀνυπόφορα καὶ κουραστικά καὶ ψεύτικα στὴν τελευταία πού εἶνε ὀλοκληρῆ ἢ τρίτη πράξι. Εἰς τὸν κινηματογράφο πού ἐπαίχθηκε πέρυσι με τὸν τίτλο: «Αἱ σκιές πού περνοῦν» ἡ διασκευὴ τοῦ εἶχε διορθώσει τὰ ἀνυπόφορα αὐτὰ ἐλαττώματα. Ἡ Μάρθα δὲν αὐτοκτονοῦσε διόλου ἀλλὰ ἀπλούστατα ἐχώριζε διότι ἐν τῷ μεταξὺ ἡ Ἀγάθη εὑρίσκει τὸ θραχιόλι καὶ ἡ Ροζαλία ὠμολογοῦσε τὴν ἀλήθεια, ἡ δὲ διεστραμμένη μικρὴ Μαίρη ἀποκαλυπτομένη ἔχανε ὅλη τὴ δύναμὶ τῆς καὶ ἓνα μεγαλοπρεπὲς χαστούκι τῆς καμαριέρας τῆς τὴν ἔκανε νὰ γίνῃ ἀρνάκι δι' ὅλην τῆς τὴν ὑπόλοιπη ζωὴ ἐφ' ὅσον διεπίστωνε ὅτι ἡ στοργὴ τῆς γιαιγίας τῆς δὲν ἦτο πλέον τυφλὴ καὶ τὰ καπρίτσια τῆς δὲν θὰ εἶχαν τοῦ λοιποῦ πέρασιν.

Τὸ ἔργο ἡρμηνεύθη σχετικῶς καλῶς, ἡ δὲ καλὴ τύχη πού εἶχα νὰ τὸ δῶ παιζόμενον καὶ σὲ Παρίσι πρὸ τριετίας μοῦ ἐπιτρέπει νὰ ἀποφαίνωμαι καὶ μετὰ σύγκρισιν. Βέβαια ἡ δεσποινὴς Καλλιγὰ σὲ τὸ ρόλο τῆς Μαίρης (τεράστιο ὡς ρόλο καὶ ἀκόμη πιὸ τεράστιο διὰ τὰ

προσωπικὰ μέσα καὶ τὴν ἀπειρίαν τῆς νεαρᾶς καλλιτέχνιδος) ἔδωκε μετὰ τὸ παίξιμό τῆς ἀφορμὴν σὲ ἀρκετὰ παρατηρήσεις, ἀλλὰ ὡς τόσο οὐδὲν μπόρει κανεὶς νὰ μὴ τῆς ἀναγνωρίσῃ ὅτι ἔκανε ὅ,τι μπόρεσε καὶ ἐστάθηκε σχετικῶς ὑποφερτὰ εἰς ἓνα ρόλο τεράστιο διὰ τὰ «κότσια» τῆς. Εἶχε ἀρκετὰ καλὰς στιγμὰς ἢ δις Βαρβέρη ὡς Ροζαλία καὶ ὑπῆρξαν ἀπολύτως ὁποιοσδήποτε στοὺς ἐπεισοδιακοὺς τῶν ρόλων ὡς μαθήτριας αἱ δεσποινίδες Ρίζου, Δῶδη, Ἰατρίδου καὶ ἡ κυρία Λώρη. Πολὺ καλὸς σὲ τὸ ρόλο τοῦ ὁ κ. Ἀποστολίδης καὶ ἔκτακτῃ ἡ κυρία Καλογερίκου ὡς γρηὰ κυρία Τίλφορντ. Ἡ κυρία Λέλα Ἡσαΐα δὲν ξέρω πῶς μπόρεσε νὰ λέῃ τὴν πρόζα τῆς κατὰ τέτοιον τρόπον ὥστε νὰ σκοτῶνῃ τὴν συγκίνησιν πού θαπρεπε νὰ προξενῆ τὸ περιεχόμενον τῶν λόγων τῆς. Ἡ κυρία Κατερίνα Ἀνδρεάδου εἰς τὸ ρόλο τῆς Κάριν δὲν ἐκινήθηκε μέσα στὴν ἀτμόσφαιρα τῆς ἰδιοσυγκρασίας τῆς καὶ εἰς τὴν τελευταία πράξι ἐνεφανίσθη παράξενα ἀτονὴ χάρις εἰς τὸ μονότονον, σβυσμένο τόνο πού ἔκρινεν ὅτι ἔπρεπε νὰ χρησιμοποιήσῃ σὲ τὸ παίξιμον καὶ στὴ φωνὴ τῆς.

Π. ΜΟΣΧΟΒΙΤΗΣ